

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»  
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

**КАФЕДРА МОВОЗНАВСТВА ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВИ**

**МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

**СИЛАБУС**

<b>Рівень вищої освіти</b>	другий (магістерський)
<b>Галузь знань</b>	01 Освіта / Педагогіка
<b>Спеціальність</b>	014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))
<b>Освітня програма</b>	Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія
<b>Форма навчання</b>	денна
<b>Курс</b>	I
<b>Семестр</b>	II

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Протокол засідання  
кафедри мовознавства та  
російської мови  
28.08.2019 № 1

## ЗМІСТ

1. Відомості про розробників і науково-педагогічних працівників, які викладають навчальну дисципліну	3
2. Анотація	3
3. Опис навчальної дисципліни	4
4. Мета та завдання курсу	4
5. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу	5
6. Результати навчання	6
7. Політика курсу	7
8. Схема курсу	8
9. Система оцінювання	10
10. Рекомендовані джерела інформації	15

## 1. Відомості про розробників і науково-педагогічних працівників, які викладають навчальну дисципліну

Назва курсу	Методологія сучасних лінгвістичних досліджень
Викладач (-і)	<i>Габідулліна Алла Рашатівна</i> , д.філол.наук, проф.
Контактний тел.	+38 050 2922276
E-mail	a.gabidullina@forlan.org.ua
Локація курсу в корпоративному середовищі	Ресурсний центр (аудиторія № 315, навчальний корпус № 2)
Формат курсу	Очний (offline)
Консультації	Очні консультації: в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронну пошту, що вказана в силабусі.

## 2. Анотація

На початку ХХІ століття в лінгвістичних студіях значно посилюється лінгвофілософський компонент, зумовлений прагненням переглянути загальні підходи і принципи дослідження мови, визначитися стосовно її ролі в житті людини, з'ясувати функціональну природу мови як семіотичної системи, виробити відповідний інструментарій, настанови й способи опису й аналізу її підсистем та продуктів. Предметом навчальної дисципліни є наука як система знань, методологія наукової творчості, загальні та спеціальні методи лінгвістичних досліджень, організаційні основи та інформаційне забезпечення наукових розвідок, необхідність наочності представлення результатів проведеного дослідження, настанови, способи, принципи та процедури трактування мови та її продуктів, що склалися в межах певних мовознавчих течій, шкіл, розвідок окремих лінгвістів.

Дисципліна «Методологія сучасних лінгвістичних досліджень» належить до переліку дисциплін вільного вибору магістранта. Вона забезпечує магістрантам теоретичні знання з методології наукових і насамперед лінгвістичних досліджень; навчає їх орієнтуватися в етапах історії світового та вітчизняного мовознавства як зміні лінгвістичних парадигм, дає знання про сучасний стан і перспективи лінгвістичної методології, закладає розуміння основних положень, підходів, наукових концепцій у цій сфері; формує уміння застосовувати на практиці різні методики лінгвістичного дослідження; виробляє навички вільного оперування метамовою лінгвістики, відповідною загальнонауковою та лінгвістичною термінологією.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Навчальна дисципліна «Методологія сучасних лінгвістичних досліджень» є продовженням дисципліни «Основи наукових досліджень», що вивчається здобувачами під час опанування програми бакалаврської підготовки. В рамках магістерського курсу навчальна дисципліна «Методологія сучасних лінгвістичних досліджень» взаємопов'язана з такими дисциплінами, як «Основні напрямки семантичних досліджень», «Теорія мовленнєвої комунікації» та написання науково-дослідної магістерської роботи.

### 3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))	Вибіркова	
	Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія»		
Модулів – 1	Рівень вищої освіти: другий	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Індивідуальна робота передбачає самостійне опрацювання тем і питань, необхідних для засвоєння навчальної дисципліни.		Семестр	
Загальна кількість годин: 90		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 3	Ступінь освіти: магістр	Лекції	
		18 год.	
		Практичні, семінарські	
		18 год.	
		Лабораторні	
		– год.	
		Самостійна робота	
54 год.			
		Вид контролю: екзамен	

### 4. Мета та завдання курсу

**Метою** навчальної дисципліни є 1) поглиблення знань магістрантів у різних сферах сучасного науково-лінгвістичного знання; 2) ознайомлення з методами, підходами, інструментарієм, метамовою новітніх мовознавчих дисциплін: лінгвокультурології, лінгвокогнітології, лінгвокомунікативістики, дискурсології тощо; 2) формування навичок пов'язування теоретичних знань з практикою лінгвістичного аналізу емпіричних мовних фактів; 3) розвиток

креативних здібностей магістрантів; 4) розвиток вмій адекватної інтерпретації наукового дискурсу.

**Завдання:**

- ознайомити магістрантів з новими галузями мовознавства, що отримали поширення протягом останніх десятиліть;
- висвітлити магістрантам характеристику головних напрямків лінгвістики у новій парадигмі знання;
- системно ознайомити магістрантів із категорійно-понятійним апаратом лінгвометодології;
- навчити студентів аналізувати ключові проблеми та спірні питання лінгвістичних дисциплін у сучасній науковій парадигмі;
- висвітлити методологічні засади сучасного мовознавства, пізнавальні настанови, принципи і процедури дослідницької діяльності.

**5. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:**

**Загальні:**

- Здатність організовувати і здійснювати освітню діяльність на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії освіти, здатність аналізувати, оцінювати та застосовувати сучасні наукові досягнення в галузі мовознавства.
- Здатність планувати і вирішувати завдання власного особистісного та професійного розвитку.
- Здатність усвідомлювати моделі світу, природу, причинно-наслідкові закономірності розвитку суспільства і зв'язки різних культур; набувати культурного досвіду для осягнення загальнолюдських цінностей; засвоювати і реалізовувати наукові та культурні досягнення світової цивілізації з поважним ставленням до різних культур, релігій, прав народів і людини та ідеї збереження миру та толерантного існування.
- Здатність реалізовувати у професійній діяльності настанови толерантності та гуманності, у контексті сучасної мультикультурності, на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ.
- Здатність здійснювати пошук, оброблення, систематизацію, контекстуалізацію та інтерпретацію загальнонаукової інформації з різних джерел, а також генерувати нові ідеї для вирішення наукових і практичних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях.
- Здатність орієнтуватися в інформаційних та Internet джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації, усвідомлювати цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою.
- Здатність працювати у професійній групі, дотримуючись етичних норм професійної діяльності.

**Фахові:**

- Здатність використовувати базові знання про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної лінгвістики.
- Здатність здійснювати дослідження в галузі мовознавства.
- Здатність аналізувати та порівнювати результати досліджень вітчизняних й іноземних дослідників з обраної тематики.
- Здатність реалізувати рівень мовної та мовленнєвої компетентностей, достатній для забезпечення успішного спілкування в професійній та науковій сферах, оперування лексичними, граматичними аспектами, ефективними засобами творення цілісного усного й писемного тексту, здатність до реалізації професійних усних презентацій.
- Здатність реалізувати достатній рівень мовної та мовленнєвої компетентностей на основі теорії та практики дискурсивного аналізу.
- Здатність використовувати мовні засоби та мовленнєві структури у різних типах дискурсу, зокрема у професійному.
- Здатність обирати ефективні стратегії для вирішення дослідницьких завдань.
- Здатність оперувати ключовими поняттями фахових дисциплін та розуміти об'єктивні тенденції розвитку сучасної філології.

**6. Результати навчання** - згідно з вимогами освітньо-професійної програми компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Проектування і здійснення комплексних досліджень, у тому числі міждисциплінарних, на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії науки; аналіз та оцінка сучасних наукових досягнень в галузі мовознавства.
- Вміння коректно формулювати наукову проблему та дослідницькі завдання, визначати актуальність та новизну наукової роботи; відбирати необхідну інформацію і фактичний матеріал для підготовки та проведення дослідження відповідно до поставленої мети та визначених завдань; умотивовано обирати та застосовувати спеціальні й загальнонаукові методи для проведення наукового дослідження.
- Володіння здатністю аналізу та порівняння результатів досліджень вітчизняних й іноземних дослідників з обраної тематики; розширення власної системи знань, постійного підвищення інтелектуального рівня, професійної майстерності на основі самоосвіти, сприйняття, синтезу наданої інформації, її застосування; критичного аналізу, контролю, розуміння основних питань, пов'язаних зі знаннями в галузі лінгвістики; проведення бібліографічної роботи із залученням сучасних досліджень інформаційних технологій. Планування і організація власного особистісного та професійного розвитку.
- Самостійний пошук, оброблення, систематизація, контекстуалізація та інтерпретація загальнонаукової інформації з різних джерел, генерування нових ідей для вирішення наукових і практичних завдань, зокрема у

міждисциплінарних галузях.

- Вільна орієнтація в інформаційних та Internet джерелах, використання у власній професійній діяльності бібліотечних фондів, критичне ставлення до отриманої інформації, усвідомлення цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою.
- Ефективне опрацювання лінгвістичних джерел різних видів, здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення мовознавчих проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критичне осмислення новітніх досягнень лінгвістичної науки.
- Успішне розв'язання складних задач та проблем в галузі сучасного мовознавства в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання.
- Ефективне використання базових знань про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної лінгвістики.
- Використання ефективних стратегій для вирішення дослідницьких завдань.
- Оперування ключовими поняттями фахових дисциплін, розуміння об'єктивних тенденцій розвитку сучасної філології.
- Логічне й послідовне мислення, здійснення аналізу та синтезу різних ідей, точок зору, мовних явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами.

## **7. Політика курсу** заснована на політиці ГПМ.

Горлівський інститут іноземних мов є вільним і автономним центром освіти, що покликаний давати адекватні відповіді на виклики сучасності, плекати й оберігати духовну свободу людини, що робить її спроможною діяти згідно з власним сумлінням; її громадянську свободу, яка є основою формування суспільно відповідальної особистості, академічну свободу та академічну добросовісність, що є головними рушійними силами наукового поступу. Внутрішня атмосфера інституту будується на засадах відкритості, прозорості, гостинності, повазі до особистості.

Вивчення навчальної дисципліни «Методологія сучасних лінгвістичних досліджень» потребує: виконання завдань згідно з навчальним планом; підготовки до семінарських занять; роботи в інформаційних джерелах; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури, а також ознайомлення з історичними джерелами та історіографічними працями.

Підготовка та участь у семінарських заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення теоретичного матеріалу, конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме: підтвердження теоретичного матеріалу прикладами з лінгвістичних джерел, знання основних дефініцій, уміння аргументовано викласти певний матеріал, підготувати презентацію власних навчальних пошуків, коментувати відповіді інших здобувачів, доповнювати їх, знаходити помилки (неточності, недоліки) та надавати правильну відповідь.

Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

## 8. Схема курсу

### **ЗМ №1. Сучасна лінгвометодологія: історія, стан, перспективи розвитку. Ключові поняття лінгвометодології.**

Методологія наукових досліджень. Основні поняття. Визначення методології, підходи, методи і методики наукових досліджень. Технологія лінгвістичного дослідження. Етапи наукового дослідження.

Лінгвістика та її об'єкт. Мета лінгвістичних досліджень. Наукові парадигми в мовознавстві.

Загальнонаукові методи лінгвістичних досліджень. Класифікація методів в науці. Рівні наукового пізнання і методи. Емпіричні методи дослідження. Теоретичні методи дослідження.

Методи лінгвістичної компаративістики. Порівняльно-історичне мовознавство. Етапи становлення та розвитку порівняльно-історичного мовознавства. Основні положення. Зовнішня реконструкція як основний метод порівняльно-історичного мовознавства. Порівняльно-історичне мовознавство на сучасному етапі. Внутрішня реконструкція. Ареальна лінгвістика та її методи.

Лінгвістична типологія та її методи. Методи перекладознавства. Предмет лінгвістичної типології. Цілі і завдання. Види типологічних досліджень. Лінгвістичні універсалії. Методи типологічного аналізу. Теорія перекладу. Методи дослідження.

Методи структурної лінгвістики. Загальне поняття про структурну лінгвістику. Метод компонентного аналізу. Дистрибутивний аналіз. Метод безпосередніх складових. Трансформаційний аналіз. Породжувальна граматики Н. Хомського. Метод шести кроків Ю.М. Караулова. Метод семантичних відмінків Ч. Філлмора.

Антропоцентрична парадигма в сучасній лінгвістиці. Лінгвокультурологія та її методи. Вплив В. Гумбольдта на виникнення і розвиток антропоцентричної парадигми в мовознавстві. Основні принципи сучасного мовознавства. Лінгвокультурологія як наука. Методи лінгвокультурології.

Соціолінгвістика як розділ мовознавства. Основні поняття соціолінгвістики. Напрями досліджень. Методи дослідження.

Психолінгвістика. Нейролінгвістика. Методи дослідження. Історія психолінгвістики. Розділи психолінгвістики. Зв'язок мови і мислення. Нейролінгвістика. Мова і мозок. Етапи породження мовлення. Методи дослідження в психолінгвістиці.

Гендерна лінгвістика. Методи дослідження. Поняття про гендерну лінгвістиці. Стать і гендер. Основні напрямки гендерних досліджень. Гендерні дослідження в соціолінгвістиці. Кроскультурне, етно- і лінгвокультурологічні дослідження. Чоловік і жінка в процесі комунікації. Нейролінгвістичні характеристики гендеру. Гендерні особливості тексту.

Теорія прототипів Е. Рош та Дж. Лакофф. Когнітивізм. Когнітивна лінгвістика в системі наук. Категоризація та концептуалізація дійсності. Концепт як основне поняття когнітології. Концепт - поняття - значення. Структури уявлення (репрезентації) концепту у свідомості: схема, фрейм, сценарій (скрипт), розумовий образ, картина. Методи когнітивних досліджень.

### **ЗМ №2. Лінгвістичні методи дослідження**

Витоки прагмалінгвістики. Теорія мовної гри. Теорія мовленнєвих актів. Теорія мовної гри Л. Вітгенштейна. Теорія мовленнєвих актів Д. Остіна і Д. Серля. Методика аналізу дискурсу в ракурсі теорії мовленнєвих актів. Інтент-аналіз дискурсу.

Методи дискурсивних досліджень. Поняття про дискурс-аналіз. Основні школи вивчення дискурсу. Методи вивчення дискурсу як продукту комунікації: контент-аналіз, метод когнітивного картування, контекстуально-інтерпретаційний метод, метод діалогічної інтерпретації. Методи вивчення дискурсу як процесу: Конверсаційний аналіз, етнографічний метод. Інтеграційна модель дискурс-аналізу Н.К. Кравченко.

Педагогічна лінгвістика. Навчально-педагогічний дискурс (НПД) як різновид форм інституційної взаємодії. Категорії НПД. Жанри навчально-педагогічного дискурсу.

Політична лінгвістика. Методи дослідження. Загальне поняття про політичну лінгвістиці. Основні напрямки політичної лінгвістики. Політична комунікація і її різновиди. Стилї. Політичний дискурс. Жанри політичної мови. Мовні засоби організації політичного дискурсу. Концептосфера політичного дискурсу. Стратегії та тактики політичного дискурсу. Методи і методики вивчення політичної комунікації

Комп'ютерна лінгвістика. Загальне уявлення про комп'ютерну лінгвістику. Корпусна лінгвістика.

Юридична лінгвістика як розділ прикладного мовознавства. Поняття про юридичну дискурсі. Учасники. Функції. Ключові концепти. Стратегії та тактики. Мовленнєві жанри. Мовні особливості. Теорія лінгвістичних експертиз як напрямок юридичної (прикладної) лінгвістики.

## 9. Система оцінювання

*Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання*

- усне опитування;
- тестові завдання;
- самостійні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань;
- контрольні роботи змістових модулів;
- проектні завдання;
- контрольна робота залікового модуля (екзамен)

*Форми поточного і підсумкового контролю*

Оцінювання знань здобувачів з навчальної дисципліни «Методологія сучасних лінгвістичних досліджень» здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають поточний, підсумковий модульний, підсумковий семестровий контроль. Рівень навчальних досягнень здобувачів оцінюється за 100-бальною шкалою.

*Поточний контроль* передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання семінарських занять, виконання тестових завдань та самостійних робіт.

*Підсумковий модульний контроль* передбачає виконання контрольних робіт змістового модулю. Оцінка за змістовий модуль дорівнює сумі балів контрольних точок та КРЗМ з урахуванням коефіцієнтів.

*Підсумковий контроль.* Формою підсумкового контролю є іспит.

### ГРАФІК

#### поточного контролю

Коефіцієнт КТ – 0,1

Кількість КРЗМ – 2

Коефіцієнт КРЗМ – 0,1

Кількість ЗМ – 2

Вид підсумкового контролю: іспит  
усна частина (коефіцієнт - 0,4)

№	Вид контролю	Форма контролю	Термін проведення
1.	КТ № 1	обговорення	Семінарське заняття -№1
2.	КТ № 2	обговорення	Семінарське заняття № 3
3.	КРЗМ №1	тест	Семінарське заняття № 5
4.	КТ № 3	обговорення	Семінарське заняття № 6
5.	КТ № 4	обговорення	Семінарське заняття № 8
6.	КРЗМ № 2	тест	Семінарське заняття № 9

*Форма підсумкового контролю*

Підсумковий контроль покликаний об'єктивно підтвердити досягнутий рівень навченості, визначити ступінь сформованості навичок та умінь

здобувачів на кінець певного етапу навчання (в кінці семестру).

Курс «Методологія сучасних лінгвістичних досліджень» вивчається протягом одного семестру.

Формою підсумкового контролю у II семестрі є **екзамен**, який контролює рівень засвоєння здобувачами теоретичного матеріалу та набуття ними навичок і вмій його застосування у практичній діяльності на підставі результатів поточного контролю.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою.

### Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль та самостійна робота						Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2				
КТ 1	КТ 2	КРЗМ 1	КТ 3	КТ 4	КРЗМ 2	40	60+40 (іспит)
10	10	10	10	10	10		

Кількість КТ – 4, коефіцієнт КТ – 0,1.

Кількість КРЗМ – 2, коефіцієнт КРЗМ – 0,1.

Контрольна робота залікового модуля (іспит) – коефіцієнт 0,4.

Загальна оцінка складається з суми балів за контрольні точки і контрольні роботи змістових модулів, набраних упродовж навчального семестру (60%) та балів, набраних за усні відповіді під час екзамену (40%).

Процедура проведення підсумкового контролю (іспиту) регламентована програмою підсумкового контролю з навчальної дисципліни, затвердженою на засіданні кафедри вітчизняної та зарубіжної історії.

### Шкала оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною( мінімальною 1-2) кількістю помилок
82-89	добре		B	вище середнього рівня з кількома помилками
75-81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67-74			D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66	задовільно		E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	не зараховано	FX	з можливістю повторного складання
1-34			F	з обов'язковим повторним курсом

*Зміст екзаменаційної підготовки*

1. Методологія, підхід, метод і методика наукових досліджень. Технологія лінгвістичного дослідження.
2. Рівні наукового пізнання. Загальні і спеціальні методи дослідження в лінгвістиці. Емпіричні методи наукового пізнання.
3. Загальні методи пізнання в лінгвістиці, які використовуються на теоретичному рівні досліджень.
4. Наукові парадигми в мовознавстві: генетична, таксономічна, антропоцентрична.
5. Етапи становлення та розвитку порівняльно-історичного мовознавства. Основні положення.
6. Реконструкція як основний метод порівняльно-історичного мовознавства.
7. Ареальна лінгвістика та її методи.
8. Предмет лінгвістичної типології. Цілі і завдання. Види типологічних досліджень. Методи типологічного аналізу
9. Теорія перекладу. Методи дослідження.
10. Загальне поняття про структурну лінгвістику. Метод компонентного аналізу.
11. Дистрибутивний аналіз. Метод безпосередніх складових
12. Трансформаційний аналіз. Породжує граматику Н. Хомського.
13. Метод семантичних відмінків Ч. Філмора.
14. Лінгвокультурологія як наука. Методи лінгвокультурології.
15. Соціолінгвістика як розділ мовознавства. Основні поняття соціолінгвістики. Напрями та методи досліджень.
16. Психолінгвістика як розділ мовознавства. Основні поняття. Напрями та методи досліджень.
17. Поняття про гендерну лінгвістику. Методи дослідження.
18. Теорія прототипів Е. Рош та Дж. Лакоффа.
19. Теорія мовної гри Л. Вітгенштейна.
20. Теорія мовленнєвих актів. Структура РА. Прямі та непрямі засоби вираження ілокутивної сили. Типологія РА. «Ілокутивне самогубство» З. Вендлера. Умови успішності мовленнєвих актів.
21. Когнітивізм. Когнітивна лінгвістика в системі наук. Категоризація та концептуалізація дійсності.
22. Концепт як основне поняття лінгвокогнітології. Концепт-поняття-значення. Структури репрезентації концепту в свідомості.
23. Методи лінгвокогнітивних досліджень.
24. Поняття про дискурс і дискурс-аналіз. Основні школи вивчення дискурсу.
25. Методи вивчення дискурсу як продукту комунікації: контент-аналіз, метод когнітивного картування, контекстуально-інтерпретаційний метод, метод діалогічного інтерпретації.
26. Методи вивчення дискурсу як процесу: Конверсаційний аналіз, етнографічний метод.
27. Інтеграційна модель дискурс-аналізу Н.К. Кравченко.

28. Навчально-педагогічний дискурс (НПД) як різновид форм інституційної взаємодії. . Категорії НПД.
29. Жанри навчально-педагогічного дискурсу.
30. Політична лінгвістика. . Основні напрямки. Жанри. Концептосфера.
31. Стратегії і й тактики політичного дискурсу.
32. Методи й методики вивчення політичної комунікації.
33. Комп'ютерна лінгвістика. Поняття про корпус текстів. Конститутивні параметри корпусу текстів. Типологія існуючих корпусів (підкорпуси). Типи корпусних розмітки. Можливості використання корпусів в лінгвістичних дослідженнях і в методиці викладання мов.
34. Юридична лінгвістика як розділ прикладного мовознавства. Учасники. Функції. Ключові концепти. Стратегії й тактики. Жанри.
35. Теорія лінгвістичних експертиз як напрямок юридичної (прикладної) лінгвістики.

### **Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни «Методологія сучасних лінгвістичних досліджень»**

**100 балів** – здобувач в повному обсязі опанував програмний матеріал, має глибокі та міцні знання, самостійно використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності, толерантно ставиться до протилежних точок зору, виявляє розбіжності в позиціях, критично оцінює лінгвістичну інформацію, здатний, відповідно до вікових особливостей, презентувати власну оцінку лінгвістичних явищ, проявляє високу мовну культуру; має навички проектування і здійснення комплексних досліджень, у тому числі міждисциплінарних, на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії науки; виконує аналіз та оцінку сучасних наукових досягнень в галузі мовознавства.

**95 балів** – здобувач володіє глибокими і міцними знаннями, вільно висловлює власні судження та їх аргументує, аналізує лінгвістичну інформацію, може назвати основні лінгвістичні школи та напрями, коректно формулювати наукову проблему та дослідницькі завдання, визначає актуальність та новизну наукової роботи; відбирає необхідну інформацію і фактичний матеріал для підготовки та проведення дослідження відповідно до поставленої мети та визначених завдань; умотивовано обирає та застосовує спеціальні й загальнонаукові методи для проведення наукового дослідження.

**90 балів** – здобувач володіє набутими знаннями та використовує їх для розв'язання навчальної проблеми, виявляє розуміння мовних процесів, робить аргументовані висновки, характеризує лінгвістичні явища і процеси, встановлює синхронність; володіє здатністю аналізу та порівняння результатів досліджень вітчизняних й іноземних дослідників з обраної тематики; може назвати основні лінгвістичні школи та напрями, коректно формулювати наукову проблему та дослідницькі завдання, визначає актуальність та новизну наукової роботи; відбирає необхідну інформацію і фактичний матеріал для підготовки та проведення дослідження відповідно до поставленої мети та визначених завдань;

умотивовано обирає та застосовує спеціальні й загальнонаукові методи для проведення наукового дослідження.

**85 балів** – здобувач у достатній мірі оперує навчальним матеріалом, виконує аналіз та оцінку сучасних наукових досягнень в галузі мовознавства; порівнює, пояснює, аналізує, узагальнює і критично оцінює мовні явища та діяльність науковців, самостійно виправляє допущені помилки, сам добирає аргументи на підтвердження власної точки зору, умотивовано обирає та застосовує спеціальні й загальнонаукові методи для проведення наукового дослідження; може назвати більшість мовознавчих робіт.

**80 балів** – здобувач володіє навчальним матеріалом, дає загалом правильне визначення лінгвістичних шкіл та напрямів, аналізує мовні факти, характеризує причинно-наслідкові зв'язки між ними у межах теми, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, визначає половину наукових джерел, може назвати п'ять-шість мовознавчих робіт.

**75 балів** – здобувач в цілому послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал, виявляє розуміння лінгвістичної термінології, лінгвістичних шкіл та напрямів, може назвати до п'яти робіт з мовознавства.

**70 балів** – здобувач в цілому відтворює мовний матеріал теми, може дати стисло характеристику лінгвістичного явища, загалом правильно вживає лінгвістичні терміни, виявляє знання і розуміння основних закономірностей мовного процесу, визначає три - чотири лінгвістичних джерела, може назвати дві-три мовознавчі роботи.

**65 балів** – здобувач може відтворити основний зміст навчальної теми, визначити окремі ознаки історичних понять та процесів, з допомогою викладача аналізує мовні факти, порівнює та робить висновки, виправляє допущені помилки, визначає два-три історичних джерела, може назвати одну-дві мовознавчі роботи.

**60 балів** – здобувач має загальне уявлення про методи наукових досліджень, може репродуктивно відтворити частину навчального матеріалу, дати визначення лінгвістичних термінів, поданих у тексті підручника або викладачем, назвати основні лінгвістичні школи та напрями, здатен визначити один-два мовознавчих джерела, мовний аналіз відсутній.

**59-35 балів** – здобувач не має загального уявлення про методи наукових досліджень, але вибирає правильний варіант відповіді із запропонованих, не вміє пояснювати мовні факти та діяльність людей, може двома – трьома простими реченнями розповісти про мовне явище, не вміє порівнювати мовні факти та діяльність учених, володіє матеріалом на рівні окремих відповідей складається із окремих частин.

**34 - 0 – балів** – здобувач не володіє вивченим обсягом лінгвістичного матеріалу, здобувач не має загального уявлення про методи наукових досліджень, може назвати одну-дві мовознавчі школи.

## 10. Рекомендовані джерела інформації

### Основна література

1. Алефиренко Н.Ф. Современные проблемы науки о языке. М.: ИЦ «Академия», 2005. 312 с.
2. Бацевич Ф.С. Основы коммуникативной лингвистики: учебник. К.: ВЦ «Академія», 2012. 344 с.
3. Даниленко В.П. Методы лингвистического анализа: курс лекцій. М.: Флинта: Наука, 211. 280 с.
4. Загнітко А.П. Сучасні лінгвістичні теорії. Донецьк: ДонНУ, 2006. 338 с.
5. Комарова З.И. Методология, метод, методика и технология научных исследований в лингвистике [Электронный ресурс]: учеб. пособие. 3-е изд., стер. М.: ФЛИНТА, 2014. 820 с.
6. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
7. Степанов Ю.С. Методы и принципы современной лингвистики. М.: Наука, 1975. 313 с.
8. Тарланов З.К. Методы и принципы лингвистического анализа: уч. пособие. Петрозаводск: Изд-во Петрозаводского ун-та, 1995. 189 с.

### Додаткова література

1. Белова А.Д. Лінгвістичні перспективи і прогнози у ХХІ столітті. *Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи*. К.: Логос, 2006. № 1. С. 22- 32.
2. Залевская А.А. Введение в психолингвистику. М.: РосГУ, 1999. 382 с.
3. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М.: Гнозис, 2004. 392 с.
4. Кочерган М.П. Мовознавство на сучасному етапі. *Дивослово*. 2003. № 5. С. 24-29.
5. Красных В.В. Этнопсихолингвистика и лингвокультурология. М.: ИТДГК «Гнозис», 2002. 284 с.
6. Мельникова А.А. Язык и национальный характер. Взаимосвязь структуры языка и ментальности. СПб: Речь, 2003. 320 с.
7. Мечковская Н.Б. Семиотика. Язык. Природа. Культура: учебное пособие для студентов. Минск: Академия, 2004. 432 с.
8. Паршин П.Б. Теоретические перевороты и методологический мятеж в лингвистике ХХ века. *Вопр. языкознания*, 1996. № 2. С. 19-42.
9. Попова З.Д., Стернин И.А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж: Истоки, 2001. 192 с.
10. Сахарчук Л.І. Методологія комунікативних досліджень. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2006. 214 с.
11. Селіванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. К.: Брама, 2002. 336 с.
12. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.

13. Семенюк О.А. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник. К.: ВЦ «Академія», 2010. 240 с.
14. Слухай Н.В. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні: навч. посібник. – К.: Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка. 184 с.
15. Сусов И.П. Лингвистическая прагматика. – М.: Восток-Запад, 2006. 204 с.
16. Шевченко И.С. Становление когнитивно-коммуникативной парадигмы в лингвистике. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна*. 2004. № 635. С. 202-205.

### Інформаційні ресурси

- |  |             |            |         |
|--|-------------|------------|---------|
| 1. <a href="http://www.nbuv.gov.ua/">http://www.nbuv.gov.ua/</a>   | Національна | бібліотека | України |
| ім. В. І. Вернадського   |             |            |         |
| 2. <a href="http://filologia.su/kontrastivnaja/">http://filologia.su/kontrastivnaja/</a>   |             |            |         |
| 3. <a href="http://filologia.su/lingvisticheskie-zhurnaly/">http://filologia.su/lingvisticheskie-zhurnaly/</a>   |             |            |         |
| 4. <a href="http://filologia.su/lingvisticheskie-portaly">http://filologia.su/lingvisticheskie-portaly</a>   |             |            |         |
| 5. <a href="http://filologia.su/slovari">http://filologia.su/slovari</a>   |             |            |         |
| 6. <a href="http://www.classes.ru/grammar/128.Arnold-research/html/3_8.html">http://www.classes.ru/grammar/128.Arnold-research/html/3_8.html</a>                   |             |            |         |
| 7. <a href="http://ciu.nstu.ru/kaf/persons/1588/metod_lingvisticheskikh_issledovaniy">http://ciu.nstu.ru/kaf/persons/1588/metod_lingvisticheskikh_issledovaniy</a> |             |            |         |
| 8. <a href="http://www.stilistika.by.ru/08.shtm">http://www.stilistika.by.ru/08.shtm</a>   |             |            |         |
| 9. <a href="http://filologia.su/lingvistika/">http://filologia.su/lingvistika/</a>   |             |            |         |